

23 Secesja

(1890–1905)

Tuż przed przełomem XIX i XX wieku energiczne pokolenie malarzy i grafików postanowiło stworzyć nowoczesny międzynarodowy styl. Pod wieloma względami nurt w sztuce i wzornictwie, który się wyłonił, był odpowiedzią na rewolucję przemysłową. Gdy secesja rozprzestrzeniła się po całym globie, w różnych krajach różnie ją interpretowano, chociaż wszędzie wykazywała fundamentalne podobieństwa.

Około 1890 roku zrodziła się koncepcja, że nadejście nowego stulecia powinien obwieścić zupełnie nowy styl w sztuce i wzornictwie. Na całym świecie malarze i graficy akceptowali nowe technologie, odkrycia i materiały lub przeciwnie, odrzucali maszynowo wytwarzane dobra i wracali w przeszłość. Secesja była owocem tego zamieszania, kombinacją sprzecznych obrazów i koncepcji, wyrażanych przez różnych praktyków na całym świecie. Nurt secesyjny pragnął uczynić sztukę czymś więcej niż tylko tym, co widzowie oglądają na ścianach galerii, i znieść barierę oddzielającą sztuki piękne od sztuki użytkowej.

Wężowate linie Większość malarzy i grafików secesyjnych żywiła żarliwe przekonanie, że sztuka dekoracyjna powinna zostać włączona do sztuk pięknych i odejść od retrospektywnych lub konserwatywnych koncepcji w sztuce i wzornictwie. Secesja uprościła wiele zdobnych lub przesadnie dekoracyjnych licznych stylów wiktoriańskich. Znajdowała się pod wpływem symbolizmu oraz sztuki celtyckiej i japońskiej. Wywarła silny i dalekosiężny wpływ na wzornictwo i sztukę, który trwał jeszcze w XX wieku, mimo że za koniec secesji przyjmuje się rok 1905.

LINIA CZASU (rok)

1874

Pierwsza wystawa impresjonistów w Paryżu

1882

Antonio Gaudí rozpoczyna budowę kościoła Sagrada Família w Barcelonie

1883

Wren's City Churches, okładka książki autorstwa Arthura Heygate'a Mackmurdo; w Chicago powstaje pierwszy na świecie drapacz chmur

1889

Budowa wieży Eiffla na Wystawę Światową w Paryżu

Charakteryzowały ją stylizowane, zakrzywione, płaskie, węzowate i asymetryczne kształty, roślinne formy i powtarzalne, ornamentalne wzory. Pojawiały się postaci kobiece, zwierzęta i rośliny; często skupiano się na kwiatach, liściach, wiciach, falujących włosach lub piórach. Również materiały były nowoczesne; często używano szkła, cyny, żelaza i srebra. Kolory były łagodne i przygaszone lub odważne i mocne jak w grafice japońskiej.

“ Życie to liście, które kształtują i żywią roślinę, a sztuka jest kwiatem, który ucieleśnia jej znaczenie. ”

Charles Rennie Mackintosh

Secesja W Austrii artyści z kręgu secesji wiedeńskiej praktykowali lokalną odmianę art nouveau, znaną pod nazwą Sezessionstil („styl secesyjny”). Należeli do nich malarze, rzeźbiarze i architekci. Wśród założycieli ruchu, który powstał 3 kwietnia 1897 roku, znaleźli się: Gustav Klimt (1862–1918), Koloman Moser (1868–1918), Josef Hoffmann (1870–1956), Joseph Maria Olbrich (1867–1908) i inni. Klimt był pierwszym przewodniczącym ugrupowania Secesja. Artyści secesyjni sprzeciwiali się skostniałemu konserwatyzmowi Künstlerhaus, wiedeńskiej galerii, w której odbywały się oficjalne wystawy sztuki, i pragnęli prezentować prace bardziej postępowych artystów niż ci, których zwykle pokazywano. Artyści należący do secesji wiedeńskiej nie mieli jednego spójnego stylu ani metody. Skupiali się przede wszystkim na badaniu możliwości sztuki poza ograniczeniami akademickiej konwencji. Pragnęli stworzyć całkiem nowy styl. Nad wejściem do siedziby Secesji wyrzeźbili motto:

Zmienne nazwy

Nazwa „art nouveau” pochodzi od Maison de l’Art Nouveau, galerii dekoracji wnętrz, otwartej w Paryżu w 1896 roku z myślą o promowaniu nowoczesnej sztuki. Nurt ten zasłynął w różnych krajach pod różnymi nazwami. W Niemczech nazywano go Jugendstil od czasopisma pod takim tytułem. We Włoszech otrzymał nazwę Stile Liberty od nazwiska właściciela sklepu w Londynie, Arthura Lasenby’ego Liberty, lub „Floreale”. W Hiszpanii zwany był Modernista, we Francji – art nouveau (lub Style Nouvelle – „styl makaronowy”), w Austrii – Sezessionstil.

1894

Gismonda,
Alfons Mucha;
Pawia suknia,
Aubrey Beardsley

1896

Charles Rennie Mackintosh rozpoczyna projektowanie *Willow Tearooms* w Glasgow; *The Decorative Illustration of Books*, Walter Crane

1902

Beethoven Frieze,
Gustav Klimt

1905

Louis Comfort Tiffany tworzy jedenaście witraży dla kościoła Brown Memorial w Baltimore

Trzy etapy życia kobiety

Znany także pod tytułem *Matka i dziecko*, to pierwszy duży obraz olejny pędzla Klimta, przedstawiający trzy główne etapy życia kobiety: dzieciństwo, macierzyństwo i starość.

Zgodnie z secesyjnym stylem Klimt wydłużył postaci, lecz zawarł je w płynących, falistych konturach i efektach dekoracyjnych. Obraz ten zalicza się do sztuki pięknej, lecz dzięki ornamentom, krzywiznom, kolorom i teksturom nawiązuje też do wzornictwa. Wyraźnie widać tu wpływ symbolizmu, a Klimt oświadczył: „Ktokolwiek pragnie dowiedzieć się czegoś o mnie – jako artyście, ponieważ to jedyna rzecz godna uwagi – powinien uważnie przyjrzeć się moim obrazom i spróbować wyczytać z nich, kim jestem i co chcę robić”.

Trzy etapy życia kobiety, Gustav Klimt, 1905, olej na płótnie



Der Zeit ihre Kunst, der Kunst ihre Freiheit („Epoce jej sztukę, sztuce jej wolność”) i orędownali za tą ideą w magazynie „Ver Sacrum”, ilustrowanym w bardzo dekoracyjnym secesyjnym stylu.

Międzynarodowy ruch W reakcji na XIX-wieczną sztukę akademicką, roślinne, kwiatowe i płynne formy art nouveau pojawiały się we wszystkich dziedzinach, od sztuk pięknych po meble, architekturę, biżuterię i nie tylko, a tkwił za tym zamysł, by sztuka stała się częścią codziennego życia. Początkowo ruch znajdował się pod silnym wpływem Arthura Heygate’a Mackmurdo (1851–1942) i Alfonsa Muchy (1860–1939). W 1883 roku projekt okładki autorstwa Mackmurdo do książki *Wren’s City Churches* wzbudził sensację. Był asymetryczny, pełen krzywizn i odmienny od tego, co widziano dotychczas. W 1894 roku Mucha wykonał w Paryżu plakat reklamujący spektakl *Gismonda*, w którym występowała Sarah Bernhardt. Wydłużone, płynne elementy wzbudziły jeszcze większy entuzjazm dla nowego stylu artystycznego.